

**UCHWAŁA NR LVII/422/2023
RADY MIEJSKIEJ W KISIELICACH**

z dnia 28 listopada 2023 r.

**w sprawie przyjęcia gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy
Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata
2024-2028**

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.
o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r.
poz. 289 i 535) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz
Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028, w brzmieniu
stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XIX/172/2020 Rady Miejskiej w Kisielicach z dnia
29 października 2020 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2021-2025.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 roku.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kisielicach

Jarosław Zaborowski

Załącznik do uchwały Nr LVII/422/2023
Rady Miejskiej w Kisielicach
z dnia 28 listopada 2023 r.

**Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających
przemocy domowej na lata 2024-2028**

KISIELICE 2023

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1. Kontekst prawno-programowy przeciwdziałania przemocy domowej.....	7
2. Skala zjawiska przemocy domowej w Gminie Kisielice	10
3. Zasoby instytucjonalne i organizacyjne systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Kisielice.....	13
5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań	15
6. Monitoring i ewaluacja Programu	19
7. Źródła finansowania	20

Wprowadzenie

We współczesnym świecie przemoc jest powszechnie obecna. W sposób bezpośredni lub pośredni dotyka wielu osób, epatują nią media, zawierają ją gry komputerowe. Dla niektórych ludzi stanowi metodę rozwiązywania konfliktów, dla innych sposób na pokazanie swojej przewagi, uzyskanie dominacji czy osiągnięcie celów. Przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”¹. Szczególny jej przypadek stanowi przemoc domowa – przede wszystkim z tego względu, że zachodzi pomiędzy bliskimi sobie osobami, stając się niejednokrotnie elementem ich codziennego życia.

Definicja ustawowa przemocy domowej została zawarta w art. 2 ust 1 pkt 1) *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W punktach 2) i 3) ww. ustawy zdefiniowano natomiast osobę doznającą przemocy domowej oraz osobę stosującą przemoc domową. W świetle tych definicji za osobę doznającą przemocy domowej można uznać następujące osoby, wobec których stosowana jest przemoc domowa:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletniego.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej. Osoba stosująca

¹ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/6-co-to-jest-przemoc>.

przemoc domową to natomiast osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec wymienionych osób.

Pojęcie przemocy domowej zastąpiło dotychczas stosowane pojęcie przemocy w rodzinie poprzez uchwalenie i wejście w życie *Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw*. Zmiany wprowadzone tą ustawą były gruntowne i dotyczyły wielu wcześniejszych zapisów, co spowodowało konieczność nowego spojrzenia na zjawisko przemocy. Z drugiej jednak strony wszelkie dotychczasowe statystyki i badania dotyczą przemocy w rodzinie, dlatego w tym aspekcie, szczególnie w obszarze diagnozy problemu, bardziej zasadne wydaje się posługiwanie dotychczasowymi pojęciami.

O przemocy domowej można mówić wtedy, gdy wykazuje się następującymi cechami:

- ma charakter intencjonalny co oznacza, że działania osoby stosującej przemoc są świadome i celowe, służą uzyskaniu kontroli i bezwzględnego posłuszeństwa;
- jest rodzajem relacji, charakteryzującej się przewagą osoby stosującej przemoc nad osobą doznającą przemocy, przy czym ta przewaga może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny czy kulturowy oraz sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności ofiary;
- jest relacją, w której osoba stosująca przemoc podejmując działania lub zaniechując ich narusza prawa i dobra osobiste osoby doznającej przemocy, takie jak prawo do szacunku, ochrony zdrowia czy kontaktów z rodziną;
- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby doznającej przemocy.

Przemoc domową można analizować z różnych perspektyw. Z punktu widzenia moralności przemoc jest złem, ponieważ stanowi krzywdzenie słabszego. Główne sankcje w tym przypadku polegają na potępieniu ze strony członków społeczeństwa, a także na sankcjach własnego sumienia sprawcy. Psychologiczny aspekt obejmuje natomiast bezradność i cierpienie ofiary, a także odsłania mechanizmy wewnętrzne sterujące przemocą i procesy interakcji, zachodzące między sprawcą i ofiarą. Perspektywa społeczna wskazuje na obyczaje i postawy, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać oraz na zaangażowanie sił społecznych i wpływ na sprawy publiczne².

Z punktu widzenia prawa, przemoc domowa stanowi przestępstwo. W świetle artykułu 207 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli ofiarą znęcania się jest osoba nieporadna ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny to wymiar kary wynosi od 6 miesięcy do 8 lat, a w przypadku szczególnego okrucieństwa za ten czyn przewiduje się karę pozbawienia wolności od roku do 10 lat. W świetle kodeksu karnego, jeżeli następstwem znęcania się jest targnięcie się na życie przez ofiarę, to wymiar kary pozbawienia wolności zwiększa się do przedziału od 2 do 12 lat.

Przemoc domowa nie pojawia się nagle – jest procesem, ma charakter cykliczny oraz tendencję do powtarzania się i eskalacji. Można tu wyróżnić trzy podstawowe fazy. W pierwszej narasta napięcie i agresja ze strony sprawcy, natomiast osobę doznającą przemocy ogarnia niepokój i stara się oddalić zagrożenie. Druga faza to gwałtowna

² J. Mellibruda, *Charakterystyka przemocy w rodzinie*,
https://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa/poradnik_-_eksperci_radza/01._Jerzy_Mellibruda.pdf

przemoc, w której z nieistotnej przyczyny dochodzi do wybuchu agresji, przy czym ofiara z jednej strony odczuwa przerażenie i bezradność, a z drugiej stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie oraz najbliższych. W trzeciej fazie sprawca, zdając sobie sprawę z tego co zrobił, próbuje znaleźć wytłumaczenie i usprawiedliwienie dla swojego zachowania, ma poczucie winy, przeprasza i obiecuje, że taka sytuacja więcej się nie powtórzy, a osoba doznająca przemocy ufa, że był to tylko incydent. Faza ta nazywana jest fazą „miodowego miesiąca”, jednak po niej znów następuje faza pierwsza, nierzadko silniejsza niż poprzednia³.

Przemoc domowa może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;
- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczypnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.

Wśród innych form przemocy można wskazać także zaniedbanie, polegające na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby; przemoc symboliczną, czyli narzucanie sposobu rozumienia rzeczywistości oraz cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu.

Wokół przemocy domowej krąży wiele mitów i stereotypów, które utrudniają zarówno rozpoznanie tego zjawiska, jak i przeciwdziałanie mu. W ich świetle przemoc jest m.in.:

- przedstawiana jako prywatna sprawa każdej rodziny, w którą nikt z zewnątrz nie powinien się wtrącać;
- sprowadzana tylko do przemocy fizycznej i utożsamiana z jej widocznymi skutkami;
- obecna tylko w środowiskach patologicznych;
- powodem do wstydu dla ofiary, do którego nie powinna się przyznawać ani tym bardziej komuś żalić, niejednokrotnie traktowana jako winna temu, że doznaje przemocy.

Powyższe mity i stereotypy nadal funkcjonują w wielu środowiskach, a ich bezpośrednią konsekwencją jest ukrywanie przemocy przez jej ofiary, m.in. ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym czy brak wiary

³ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy...*, s. 17.

w możliwość zmiany sytuacji. Tymczasem konsekwencje mogą być bardzo poważne. Przemoc destabilizuje bowiem funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, powodując z jednej strony bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, takie jak uszkodzenia ciała, zaburzenia psychosomatyczne, depresję czy stany lękowe; a z drugiej strony długotrwałe negatywne konsekwencje takie jak brak poczucia własnej wartości, wycofanie społeczne czy ubóstwo.

Istotne szkody przemoc domowa może przynieść dzieciom. Wskazuje się tu przede wszystkim na urazy i obrażenia, które mogą prowadzić do niepełnosprawności; problemy zdrowotne z włączeniem zahamowania rozwoju, chorób płuc, serca i wątroby, deficyty poznawcze, odbijające się na osiągnięciach szkolnych; konsekwencje psychologiczne i emocjonalne (poczucie odrzucenia, zaburzenia przywiązania); zaburzenia traumatyczne; brak poczucia bezpieczeństwa; naruszoną samoocenę; problemy zdrowia psychicznego (zaburzenia lękowe i depresja, próby samobójcze) oraz zachowania ryzykowne, takie jak uzależnienia, wagarowanie, zaburzenia rówieśnicze czy zachowania kryminalne⁴.

Jednym ze źródeł wiedzy o przemocy w rodzinie i przemocy domowej, w tym skali tego zjawiska i jego specyfiki, są badania społeczne. Z sondażu przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynika, że co siódmy Polak (14%) był w 2014 roku świadkiem przemocy w rodzinie, jednak tylko dwie na pięć osób zgłosiło ten fakt odpowiednim instytucjom⁵. Badanie zlecone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku wskazuje natomiast na to, że aż 57% Polaków doświadczyło przynajmniej jednej z form przemocy, przy czym na pierwszym miejscu uplasowała się przemoc psychiczna, której doświadczyło 53% ankietowanych, natomiast przemocy fizycznej doznało 23% respondentów⁶.

Tematyce przemocy wobec dzieci poświęcony jest raport „Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka”. Analiza występowania przemocy w zachowaniach i doświadczeniach respondentów posiadających dzieci pokazuje, że przemoc jest często obecna w praktyce wychowawczej w polskich rodzinach. W prawie połowie badanych rodzin wykorzystuje się tzw. klapsy, w niespełna jednej piątej dziecko może otrzymywać „łanie”. Rodzice ujawniający zachowania przemocy wobec własnych dzieci to najczęściej osoby po 40 roku życia, o niższym wykształceniu, posiadający więcej niż dwoje dzieci, oceniający swoją sytuację materialną jako złą, a także samotnie wychowujący dzieci. W świetle przywołanego raportu niemal dwie piąte badanych Polaków opowiada się za tym, że postępowanie z dzieckiem jest sprawą prywatną rodziców, nawet w sytuacji, gdy stosują oni wobec niego kary fizyczne. Dominują tu mężczyźni, osoby starsze, mieszkańcy wsi oraz osoby niżej wykształcone. Więcej niż co dziesiąty badany zadeklarował brak reakcji na sytuację przemocy⁷.

⁴ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka*, Warszawa 2015, s. 24.

⁵ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/badania-i-raporty/5373-sondaz-na-zlecenie-msw-przemoc-w-rodzinie-wystepowanie-i-czestotliwosc-zglaszania>

⁶ <https://www.niebieskalinia.pl/6599-ponad-polowa-polakow-doswiadczyła-przemocy>

⁷ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu*, s. 140 i nast.

1. Kontekst prawno-programowy przeciwdziałania przemocy domowej

Istotność problemu przemocy, który silnie negatywnie wpływa na funkcjonowanie osób oraz całych rodzin nim dotkniętych, znajduje swoje odzwierciedlenie w polskim ustawodawstwie. Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo

i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1).

Uregulowania dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej znajdują się w szeregu ustaw, wśród których należy wymienić w szczególności ustawy:

- z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*;
- z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*;
- z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*;
- z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*;
- z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego*;
- z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny wykonawczy*;
- z dnia 25 lutego 1964 r. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*.

Kluczowym aktem prawnym jest cytowana wcześniej ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Określa ona zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej, a także wobec osób ją stosujących. Zgodnie

z art. 1 ust. 2 przepisy ustawy stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej

W świetle art. 6 ust. 2 te same ustawy do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach nią zagrożonych;
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, w tym jej przyczyn i skutków oraz metod i form pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zgodnie z art. 9 ww. ustawy, organy administracji rządowej

i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami

i związkami wyznaniowymi. Mogą m.in. zlecać realizację zadań określonych w ustawie z zastosowaniem trybu przewidzianego w *Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.

Zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej gmina realizuje w szczególności poprzez zespoły interdyscyplinarne, powoływane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. W ich skład wchodzi przede wszystkim przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi; mogą to być również prokuratorzy, przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej lub innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, a jego zadaniem jest, w świetle art. 9b ust. 2 ustawy, tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, głównie poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

W świetle art. 9a ust. 10, w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, Zespół interdyscyplinarny powołuje grupę diagnostyczno-pomocową. Robi to niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej. W jej skład wchodzi pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej oraz funkcjonariusz Policji, mogą być tu również m.in. pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, asystent rodziny, nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego, osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz,

pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pedagog, psycholog, terapeuta.

Istotne w zakresie uregulowań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy jest określenie w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej procedury „Niebieskie Karty”, w oparciu o którą podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się na podstawie procedury „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Zgodnie z art. 9d ust. 2 obejmuje ona ogół czynności, podejmowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”*.

Obok uregulowań prawnych, które wytyczają ramy możliwych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, należy również uwzględnić założenia dokumentów strategicznych i programowych różnych szczebli, wskazujących główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Należy jednak wskazać, że obowiązujące obecnie dokumenty strategiczne i programowe odnoszą się do przemocy w rodzinie, a nie przemocy domowej, ponieważ zostały przyjęte w czasie sprzed przyjęcia i wejścia w życie omówionej już zmiany ustawy.

W czasie opracowywania niniejszego dokumentu obowiązywał *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023*. Jego głównym celem zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Cele szczegółowe są następujące:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Powyższe cele odnoszą się do czterech obszarów oddziaływań, w ramach których określono odrębną grupę ich adresatów:

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna – ogół społeczeństwa.
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – osoby dotknięte przemocą w rodzinie, w tym kobiety, mężczyźni, dzieci, współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami lub osoby niesamodzielne, a także służby lub podmioty zajmujące się ochroną i pomocą osobom dotkniętym przemocą.
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – osoby stosujące przemoc w rodzinie, służby lub podmioty zajmujące się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – przedstawiciele instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W dniu 5 stycznia 2021 roku Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął do realizacji *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2026*. Cel główny tego Programu to „Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim”. Jego realizacji mają służyć cele szczegółowe:

- 1) Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 2) Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
- 3) Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.
- 4) Podniesienie kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 5) Wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim.

Problematykę przemocy domowej zawiera również *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kisielice na lata 2024-2030*. Jej główny cel stanowi „Wzmocnienie potencjału osób i rodzin w Gminie Kisielice poprzez zwiększenie dostępności oraz jakości kompleksowych usług społecznych”, a do kwestii przemocy odnosi się bezpośrednio cel strategiczny 5. „Ograniczenie skali występowania dysfunkcji społecznych, w tym przemocy domowej i uzależnień”. Zaplanowane tu zostały działania ukierunkowane m.in. na zwiększenie wiedzy i świadomości mieszkańców w obszarze problemu przemocy domowej oraz towarzyszących jej nierzadko uzależnień, realizację programów edukacyjnych i profilaktycznych, rozwój poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi uzależnień bądź przemocy, a także monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami.

2. Skala zjawiska przemocy domowej w Gminie Kisielice

W 2022 roku w Gminie Kisielice, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, zamieszkiwały 5 594 osoby, z których 9,58% funkcjonowało w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Świadczenie z pomocy społecznej przyznano w tym czasie 326 osobom z 206 rodzin, w których funkcjonowało 536 osób. W porównaniu do 2020 roku liczba osób, które otrzymały świadczenia spadła o 64 (o 16,4%), liczba rodzin zmniejszyła się o 26 (o 11,2%), natomiast liczba osób w rodzinach o 112 (o 17,3%). Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń należy wskazać następujące:

- długotrwała lub ciężka choroba – 127 rodzin (279 osób w rodzinach);
- ubóstwo – 112 rodzin (295 osób);
- niepełnosprawność – 86 rodzin (178 osób);
- bezrobocie – 64 rodziny (154 osoby);
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 49 rodzin (243 osoby), w tym potrzeba ochrony wielodzietności – 32 rodziny (183 osoby);
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 14 rodzin (63 osoby).

Przemoc domowa⁸ stanowi powód wsparcia corocznie kilku rodzin z terenu gminy. W 2022 roku pomoc społeczną z tego tytułu otrzymały 4 rodziny (19 osób), w 2021 roku były to 2 rodziny (7 osób), a w 2020 roku 3 rodziny (12 osób).

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Kisielice w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	390	311	326
Liczba rodzin	232	190	206
- w tym korzystających z pomocy z tytułu przemocy w rodzinie	3	2	4
Liczba osób w rodzinach	648	539	536
- w tym korzystających z pomocy z tytułu przemocy w rodzinie	12	7	19

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MGOPS.

Niewykluczone jednak, że dane te stanowią odzwierciedlenie specyfiki zjawiska przemocy domowej. Główne powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej mogą bowiem stanowić jedynie „wierzchołek góry lodowej”, pod którym kryją się inne dysfunkcje – te, o których trudniej mówić, których osoby nimi dotknięte z różnych powodów nie chcą lub nie mogą ujawnić. Przemoc może współwystępować m.in. z uzależnieniami, bezrobociem, ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy niepełnosprawnością.

Istotnych danych na temat zjawiska przemocy w rodzinach dostarczają sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym dotyczące stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty. W 2020 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 16 Niebieskich Kart, w tym 12 założonych przez Policję, 3 przez MGOPS w Kisielicach, a 1 przez przedstawiciela oświaty. Procedura została zakończona w 7 przypadkach z powodu ustania przemocy i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

W 2021 roku do Zespołu wpłynęło 12 Niebieskich Kart, w tym 6 wszczętych przez Policję, 4 przez MGOPS w Kisielicach oraz po 1 przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przedstawiciela oświaty. Procedurę zakończono w 11 przypadkach. W 2022 roku natomiast procedurę rozpoczęto w 18 przypadkach, w tym w 13 przez Policję, w 2 przez MGOPS w Kisielicach, 2 przez przedstawicieli oświaty oraz 1 przez GKRPA w Kisielicach. Procedura została zakończona w 11 przypadkach.

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego w 2022 roku zostało utworzonych 16 grup roboczych, natomiast łącznie funkcjonowały 32 grupy, które objęły pomocą 97 osób z 32 rodzin. Wśród tych osób było 28 kobiet, 32 mężczyzn oraz 32 dzieci. W porównaniu do 2020 roku liczba utworzonych grup zwiększyła się o 5, liczba, natomiast liczba osób objętych pomocą grup wzrosła o 31, tj. o 47,0%.

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2020-2022

⁸ W statystykach do 2022 roku figuruje pojęcie przemocy w rodzinie.

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
Liczba utworzonych grup roboczych	11	11	16
Liczba posiedzeń grup	56	107	95
Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	66	95	97
- kobiety	20	27	28
- mężczyźni	26	31	32
- dzieci	20	37	37
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	23	27	32

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MGOPS I ZI.

Analizie poddano również dane Posterunku Policji w Kisielicach, dotyczące interwencji domowych. Pozytywne jest to, że w latach 2020-2022 liczba tych interwencji w Gminie Kisielice zmniejszyła się ze 146 do 102. W analizowanym okresie zmniejszyła się liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc – z 14 w 2020 roku do 12 w 2022 roku.

W 2022 roku policja ujawniła 12 sprawców przemocy, 4 przypadki znęcania się nad rodziną (art. 207 § 1 Kodeksu Karnego) oraz 13 osób pokrzywdzonych w wyniku stosowania przemocy. Liczby te również zmniejszyły się w porównaniu do 2020 roku, kiedy ujawniono 14 sprawców oraz 15 osób pokrzywdzonych. Większa była natomiast liczba przypadków znęcania się nad rodziną – w latach 2020-2022 wzrosła o 1. Policja odnotowała, iż pod wpływem alkoholu w 2022 roku było 12 sprawców przemocy, czyli o 1 mniej niż w 2020 roku.

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące interwencji domowych oraz przemocy w rodzinach w Gminie Kisielice w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Interwencje domowe policji	146	115	102
Interwencje, w trakcie których stwierdzono przemoc	14	9	12
Osoby pokrzywdzone w wyniku stosowania przemocy	15	9	13
Liczba ujawnionych sprawców przemocy	14	9	12
Sprawcy przemocy pod wpływem alkoholu	13	9	12
Liczba przypadków znęcania się nad rodziną (art. 207 § 1 KK)	3	4	4

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH POSTERUNKU POLICJI W KISIELICACH.

Powyższe informacje mogą wskazywać na przybliżoną skalę zjawiska przemocy domowej w Gminie Kisielice. Należy jednak pamiętać, że dane pochodzące ze sprawozdań instytucji dotyczą rodzin, w których problem ten stwierdzono. Niemniej jednak zagrożeni przemocą

domową teoretycznie są wszyscy mieszkańcy – ze względu na dynamikę ich sytuacji rodzinnej, społecznej czy zawodowej, a także zmienność otoczenia.

3. Zasoby instytucjonalne i organizacyjne systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Kisielice

Gminny system przeciwdziałania przemocy domowej obejmuje instytucje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne.

Są to w szczególności następujące:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kisielicach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kisielicach,
- Posterunek Policji w Kisielicach,
- MediPunkt Przychodnia Kisielice,
- SAN – MED Usługi Pielęgniarsko – Położnicze Spółka Cywilna,
- Zespół Szkół w Kisielicach,
- Szkoła Podstawowa w Goryniu,
- Szkoła Podstawowa w Łęgowie.

MGOPS w Kisielicach jest podstawową jednostką organizacyjną Gminy Kisielice w systemie pomocy społecznej. Realizuje on ustawowe zadania gminy w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń; pracy socjalnej; analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. W zakresie przeciwdziałania przemocy domowej pracownicy MGOPS m.in. są członkami Zespołu Interdyscyplinarnego oraz biorą udział w spotkaniach grup diagnostyczno-pomocowych. MGOPS odgrywa ponadto istotną rolę w procesie diagnozowania zjawiska przemocy w środowiskach, pracy z rodzinami poprzez rolę asystenta rodziny oraz budowania świadomości społecznej w zakresie dysfunkcji rodzin.

Zgodnie z art. 9a ust 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, działania na terenie gminy są podejmowane przede wszystkim w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Kisielice działa na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu domowej, Uchwały Nr LII/397/2023 Rady Miejskiej w Kisielicach z dnia 28 czerwca 2023 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Kisielice, a także Zarządzenia Nr 76/2023 Burmistrza Kisielice z dnia 15 września 2023 roku w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Kisielice. Zgodnie ze wskazanym Zarządzeniem w skład zespołu weszło 13 osób, w tym kierownik MGOPS, trzech pracowników socjalnych, jeden specjalista pracy socjalnej, przewodnicząca GKRPA w Kisielicach, dwóch policjant Posterunku Policji w Kisielicach, pedagog Zespołu Szkół w Kisielicach, Szkoły Podstawowej w Goryniu oraz Łęgowie, pedagog Zespołu Szkół Rolniczych, pielęgniarka Przychodni MEDIPUNKT w Kisielicach, pielęgniarka środowiska SAN-MED Usługi Pielęgniarskie w Kisielicach oraz kurator rodzinny Sądu Rejonowego w Iławie.

Pomoc i wsparcie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz przemoc, udzielane są przez GKRPA w Kisielicach, która inicjuje działania w zakresie m.in. zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu; udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania

narkomanii. Podejmuje również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Ważnym zasobem Gminy Kisielice w zakresie przeciwdziałania przemocy jest Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny, finansowany ze środków GKRPA, mieszczący się w siedzibie MGOPS w Kisielicach. W jego ramach dyżuruje psycholog, psychoterapeuta, prawnik, socjoterapeuta oraz specjalista do spraw przemocy. Specjaliści świadczą bezpłatną pomoc w szczególności osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, a także rodzinom, w których żyją osoby nadużywające alkoholu, współuzależnione i uzależnione.

Istotnym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej jest policja. Funkcjonariusze z Posterunku Policji w Kisielicach w szczególności podejmują działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, diagnozują problem przemocy domowej w odniesieniu do działań Policji, współpracują w realizacji planu pomocy opracowanego dla indywidualnego przypadku, monitorują sytuację rodzin dotkniętych przemocą, dokumentują działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efekty tych działań, realizują działania prewencyjne w środowiskach zagrożonych przemocą.

W zakresie profilaktyki przemocy domowej oraz wczesnej diagnozy tego zjawiska warto również zwrócić uwagę na rolę szkół funkcjonujących w Gminie Kisielice. Realizują one szereg działań edukacyjnych, a także biorą udział w programach i kampaniach społecznych. Uczniowie mogą liczyć na pomoc pedagogów szkolnych i wychowawców, na bieżąco monitorowana jest ich sytuacja szkolna i rodzinna, a w pracy dydaktycznej i wychowawczej uwzględnia się indywidualną sytuację każdego ucznia. Przedstawiciele oświaty mogą również podejmować działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych uczestniczą także przedstawiciele służby zdrowia, których rola jest szczególnie ważna w profilaktyce i wczesnej diagnozie zjawiska przemocy domowej.

W zakresie przeciwdziałania przemocy domowej warto również wskazać instytucje powiatowe, których zakres zadań obejmuje kwestie przemocy domowej i które są dostępne dla mieszkańców Gminy Kisielice, przede wszystkim Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, będące główną jednostką pomocy społecznej w Powiecie Iławskim. Istotną rolę mogą również odgrywać organizacje pozarządowe, które realizują na terenie Gminy Kisielice i na rzecz jej mieszkańców działania o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym.

5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028 skierowany jest do osób doznających przemocy domowej, osób stosujących przemoc domową, świadków sytuacji przemocy, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie, a także do całej społeczności lokalnej. Wszystkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć zarówno poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy domowej, jak i ochronie rodzin nią zagrożonych. Aby efektywnie zapobiegać problemowi oraz zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Pomimo, iż istnieją pewne czynniki indywidualne, w szczególności uzależnienie od alkoholu, które zwiększają ryzyko stosowania przez niektóre osoby przemocy wobec swoich najbliższych w sposób uporczywy, podlegający sankcji określonej w art. 207 kodeksu karnego dotyczącej przestępstwa znęcania się nad rodziną, to jednak sporadyczne oraz bardziej „subtelne” przejawy zachowań spełniających ustawową definicję przemocy domowej mogą pojawić się w bardzo różnych środowiskach. Z tego względu szczególny nacisk powinien być położony na działania prewencyjne wyprzedzające wystąpienie różnych przejawów niedostosowania społecznego oraz będących ich skutkiem sytuacji kryzysowych. Działania profilaktyczne skupiające się na edukacji społecznej, poradnictwie i samopomocy powinny być adresowane do osób zagrożonych przemocą domową, a także do ogółu mieszkańców gminy.

Drugi ważny obszar, w ramach którego powinny być realizowane działania Programu, dotyczy interwencji służb społecznych. Szczególnego znaczenia nabiera tu wzmacnianie potencjału osób i instytucji „pierwszego kontaktu” do skutecznego reagowania na sygnały mogące świadczyć o wystąpieniu przemocy w danym środowisku. Ponadto należy dążyć do zwiększania dostępności oraz jakości oferty w zakresie pomocy i wsparcia dla osób i całych rodzin dotkniętych problemem. Natomiast sankcje karne, towarzyskie czy moralne odnoszące się do sprawców przemocy są niezbędne, jednak nie powinny stanowić głównej formy reagowania państwa i społeczeństwa na problem.

Biorąc pod uwagę powyższe, jak również uwarunkowania prawno-programowe oraz diagnozę problemu wraz z określeniem zasobów gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Kisielice, zdefiniowano cel główny oraz cele szczegółowe Programu. Zostaną one osiągnięte w wyniku realizacji zadań, których katalog uporządkowano według trzech kluczowych obszarów, którymi są:

- 1) profilaktyka i edukacja społeczeństwa w zakresie przemocy domowej;
- 2) praca z osobami i rodzinami dotkniętymi lub zagrożonymi problemem przemocy;
- 3) zadania, komunikacja i relacja wewnątrz systemu instytucjonalnego.

Zadania będą realizowane przede wszystkim przez podmioty wskazane w rozdziale 3. niniejszego Programu, w oparciu o wzajemną współpracę organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, środowisk i osób fizycznych, z poszanowaniem godności osób wobec których będą podejmowane oraz uwzględnieniem szczególnej ochrony dzieci, w tym ich prawa do wychowania w rodzinie.

Cel główny Programu brzmi:

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz wzmocnienie systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Kisielice.

Cele szczegółowe Programu są następujące:

- 1) Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
- 2) Wzrost dostępności pomocy i ochrony dla osób doznających przemocy domowej oraz efektywności oddziaływań względem osób stosujących przemoc.
- 3) Rozwój potencjału osób, instytucji i innych podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	
1.	Inicjowanie lokalnych kampanii oraz udział gminy w ogólnopolskich lub regionalnych kampaniach dotyczących problemów społecznych, w szczególności problemu przemocy domowej.
2.	Realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczących przemocy, w tym przemocy domowej oraz zachowań agresywnych w szkołach i wśród rówieśników.
3.	Organizacja różnorodnych form edukacji dla młodzieży, osób spodziewających się dziecka oraz rodziców, dotyczących w szczególności świadomego rodzicielstwa, kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i porozumiewania się bez przemocy.
4.	Edukacja prawna i obywatelska mieszkańców gminy w zakresie przysługujących im praw oraz obowiązków, z uwzględnieniem tematyki przemocy domowej – poprzez uświadamianie prawnych aspektów problemu, budowanie podmiotowości oraz poczucia bezpieczeństwa, zwłaszcza wśród osób starszych, zależnych, a także świadków przemocy domowej.
5.	Bieżąca diagnoza i rozpoznawanie przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów, sytuacji rodzin w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy.
Cel szczegółowy 2. Wzrost dostępności pomocy i ochrony dla osób doznających przemocy domowej oraz efektywności oddziaływań względem osób stosujących przemoc.	

1.	Upowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby doznające przemocy i osoby stosujące przemoc w środowisku rodzinnym, za pośrednictwem np. mediów, materiałów drukowanych oraz spotkań mieszkańców ze specjalistami.
2.	Rozwój dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego oraz terapii rodzinnej, m.in. w ramach Punktu Konsultacyjno-Terapeutycznego.
3.	Stosowanie w uzasadnionych przypadkach procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.
4.	Informowanie osób stosujących przemoc o konsekwencjach ich postępowania, możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, a także o możliwościach udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (współpraca z PCPR).
Cel szczegółowy 3. Rozwój potencjału osób, instytucji i innych podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej.	
1.	Organizacja interdyscyplinarnych spotkań, warsztatów, seminariów i innych form wymiany doświadczeń oraz budowania bądź doskonalenia mechanizmów współpracy i komunikacji pomiędzy instytucjami i osobami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej.
2.	Zapewnienie specjalistom, zajmującym się problemem przemocy domowej szkoleń, superwizji oraz możliwości konsultowania szczególnie trudnych przypadków, służących w szczególności zwiększeniu ich kompetencji, a także przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu.
3.	Udział osób zaangażowanych w działania realizowane w ramach Programu w seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji dotyczących przemocy domowej, służący zwiększeniu ich wiedzy i kompetencji, zapoznaniu się z dobrymi praktykami oraz wymianie doświadczeń.

Wszystkie działania mają charakter ciągły i będą realizowane w całym okresie obowiązywania Programu, tj. w latach 2024-2028.

Oczekiwane rezultaty podjętych działań to:

- 1) Zwiększenie świadomości i wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej oraz sposobach radzenia sobie z tym problemem;
- 2) Zapobieżenie powstawaniu mechanizmów przemocy domowej w rodzinach doświadczających trudności w funkcjonowaniu.
- 3) Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy domowej oraz dostępności różnorodnych form specjalistycznej pomocy.

- 4) Wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.
- 5) Podniesienie kompetencji pracowników instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
- 6) Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Kisielice.
- 7) Usprawnienie procedur w zakresie wymiany informacji oraz współpracy pomiędzy osobami wchodzącymi w skład zespołu interdyscyplinarnego i lokalnymi partnerami.

6. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring oraz ewaluacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równolegle z jego realizacją. Pierwszy z nich pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób, natomiast drugi skupia się na ocenie, czy osiągnięto cele i rezultaty. Regularna weryfikacja stanu realizacji poszczególnych zadań pozwoli uchwycić różnice pomiędzy przyjętym planem a jego faktycznym wykonaniem, przy czym analizowane powinny być informacje o charakterze zarówno ilościowym i jakościowym, w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało wykonane?”.

Monitoring Programu powinien być przeprowadzany corocznie przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kisielicach na podstawie danych i informacji, będących w posiadaniu MGOPS, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu. Powinny to być dane roczne z uwzględnieniem ich dostępności na moment przeprowadzania monitoringu. Weryfikacji będą podlegać wskaźniki, zawarte w Karcie monitoringu, stanowiącej załącznik do niniejszego Programu.

Ewaluacja Programu powinna zostać przeprowadzona najpóźniej w ostatnim roku jego realizacji (II połowa 2028 roku), a jej wyniki posłużą zaplanowaniu efektywnych i skutecznych działań w następnej perspektywie czasowej. W procesie całościowej oceny Programu możliwe jest wykorzystanie pytań ewaluacyjnych, np.:

- w jakim stopniu zakładane cele zostały osiągnięte?
- czy program przyczynił się do rozwiązania lub zminimalizowania zdiagnozowanych problemów?
- jakie były sukcesy, a jakie przeszkody napotkało wdrażanie programu?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu niższych nakładów finansowych?
- czy zrealizowane w ramach programu inicjatywy pobudziły kolejne przedsięwzięcia?
- czy osiągnięte efekty nie zostały uzyskane kosztem pogorszenia sytuacji osób i instytucji nie objętych programem?

Wnioski oraz rekomendacje wypracowane w toku monitoringu i ewaluacji wspomogą zarządzanie informacjami oraz proces decyzyjny, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach problemowych.

7. Źródła finansowania

Działania zaplanowane do realizacji w *Programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028* będą finansowane przede wszystkim z budżetu samorządu gminnego w zakresie działań realizowanych przez jednostki organizacyjne i pomocnicze (MGOPS, GKRPA, szkoły) w ramach swoich statutowych zadań. Środki na realizację zadań będą pochodzić również z budżetu państwa. Część z nich trzeba będzie pozyskać startując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw.

Uzupełnienie mogą stanowić środki z Funduszy Europejskich, służące włączeniu społecznemu osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży, a także zwiększeniu kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców. Ważne będą także środki prywatne pochodzące z fundacji, zakładanych przez firmy, instytucji finansowe lub osoby prywatne; pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa źródeł jest dostępna przede wszystkim dla organizacji pozarządowych. Ale również wymienione wcześniej źródła środków na realizację zadań zaplanowanych w Programie nie muszą być pozyskiwane wyłącznie przez samorząd gminy. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej.

Załącznik 1.

KARTA MONITORINGU
Programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających
przemocy domowej na lata 2024-2028

..... ROK

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość
I.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy domowej 2. Liczba osób w rodzinach	
II.	1. Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” 2. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w ciągu roku 3. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	
III.	1. Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych 2. Liczba osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych, w tym: - liczba kobiet - liczba mężczyzn - liczba dzieci	
IV.	1. Liczba interwencji domowych policji 2. Liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc domową 3. Liczba ujawnionych sprawców przemocy 4. Liczba przypadków znęcania się nad rodziną	
V.	1. Liczba osób, którym udzielono pomocy w ramach Punktu Konsultacyjno-Terapeutycznego, w tym: - liczba osób, którym udzielono porady psychologicznej - liczba osób, którym udzielono porady prawnej - liczba osób, którym udzielono porady terapeutycznej - liczba osób biorących udział w zajęciach logopedycznych - liczba osób biorących udział w zajęciach socjoterapeutycznych	
VI.	1. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego 2. Liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	
VII.	Liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego, którzy wzięli udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji i wymiany doświadczeń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	

Opracował.....

Zatwierdził